

Justitieutskottets betänkande 2022/23:JuU27

Skärpt syn på brott mot journalister och vissa andra samhällsnyttiga funktioner

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i bl.a. brottsbalken. Lagändringarna syftar till att stärka det straffrättsliga skyddet för journalister och för utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner. Med utövare av viss samhällsnyttig funktion avses hälso- och sjukvårdspersonal, socialtjänstpersonal, räddningstjänstpersonal och utbildningspersonal inom skolväsendet och högskolan. Dessutom skärps straffet för allvarliga fall av brott mot tystnadsplikt genom att maximistraffet höjs för brott mot tystnadsplikt och det införs ett grovt brott mot tystnadsplikt.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2023.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

I betänkandet finns fyra reservationer (V, MP).

Behandlade förslag

Proposition 2022/23:106 Skärpt syn på brott mot journalister och vissa andra samhällsnyttiga funktioner.

Sex yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Skärpt syn på brott mot journalister och vissa andra samhällsnyttiga funktioner	6
Reservationer	15
1. Regeringens lagförslag, punkt 1 (V)	15
2. Stärkt straffrättsligt skydd för journalister, hälso- och sjukvårdspersonal samt räddningstjänstpersonal, punkt 2 (V)	16
3. Stärkt straffrättsligt skydd för opinionsbildare m.fl., punkt 3 (MP)	17
4. Strategiskt arbete mot hot och hat mot opinionsbildare m.fl., punkt 4 (MP)	18
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	19
Propositionen	19
Följdmotionerna	19
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	21

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i brottsbalken,
2. lag om ändring i lagen (1959:590) om gränstullsamarbete med annan stat,
3. lag om ändring i lagen (1974:191) om bevakningsföretag,
4. lag om ändring i lagen (1975:688) om skydd för viss tjänsteutövning,
5. lag om ändring i lagen (1994:260) om offentlig anställning.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2022/23:106 punkterna 1–5 och avslår motion

2022/23:2392 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 1.

Reservation 1 (V)

2. Stärkt straffrättsligt skydd för journalister, hälso- och sjukvårdspersonal samt räddningstjänstpersonal

Riksdagen avslår motion

2022/23:2392 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkandena 2–4.

Reservation 2 (V)

3. Stärkt straffrättsligt skydd för opinionsbildare m.fl.

Riksdagen avslår motion

2022/23:2391 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 1.

Reservation 3 (MP)

4. Strategiskt arbete mot hot och hat mot opinionsbildare m.fl.

Riksdagen avslår motion

2022/23:2391 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 2.

Reservation 4 (MP)

Stockholm den 13 juni 2023

På justitieutskottets vägnar

Adam Marttinen

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Adam Marttinen (SD), Louise Meijer (M), Annika Strandhäll (S), Petter Löberg (S), Mikael Damsgård (M), Anna Wallentheim (S), Katja Nyberg (SD), Charlotte Nordström (M), Gudrun Nordborg (V), Torsten Elofsson (KD), Ulrika Liljeberg (C), Pontus Andersson (SD), Rasmus Ling (MP), Juno Blom (L), Mats Arkhem (SD), Lars Isacsson (S) och Gustaf Lantz (S).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2022/23:106 Skärpt syn på brott mot journalister och vissa andra samhällsnyttiga funktioner. Förslagen syftar till att stärka det straffrättsliga skyddet för journalister och för utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner. Som sådana utövare avses hälso- och sjukvårdspersonal, socialtjänstpersonal, räddningstjänstpersonal och utbildningspersonal inom skolväsendet och högskolan. Regeringen lämnar också förslag om att skärpa straffet för allvarliga fall av brott mot tystnadsplikt.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Två motioner har väckts med anledning av propositionen. Förslagen i motionerna finns i bilaga 1.

Det kan nämnas att riksdagen tidigare har tillkännagett för regeringen att våld mot tjänsteman bör få en egen brottsrubricering där straffet ska vara minst sex månaders fängelse samt att våld eller hot mot personal inom räddningstjänsten och hälso- och sjukvården bör straffas lika hårt som våld eller hot mot polisen (bet. 2016/17:JuU16 punkt 24, rskr. 2016/17:211). Riksdagen har även tillkännagett för regeringen att det straffrättsliga skyddet för personal inom hälso- och sjukvården bör stärkas och ett minimistraff på sex månaders fängelse införs för våld mot personal inom hälso- och sjukvården och andra vitala samhällsfunktioner (bet. 2017/18:JuU14 punkt 14, rskr. 2017/18:240). Riksdagen har därefter gjort ytterligare ett tillkännagivande om att det behövs ett starkare straffrättsligt skydd för vård- och omsorgspersonal (bet. 2020/21:JuU24 punkt 25, rskr. 2020/21:344).

Riksdagen har även tillkännagett för regeringen att det straffrättsliga skyddet för skolpersonal behöver skärpas (bet. 2021/22:JuU23 punkt 29, rskr. 2021/22:245).

Utskottets överväganden

Skärpt syn på brott mot journalister och vissa andra samhällsnyttiga funktioner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lagändringar. Förslagen innebär att det straffrättsliga skyddet för journalister och för utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner stärks samt att maximistrafket för brott mot tystnadsplikt höjs och att det införs ett grovt brott mot tystnadsplikt.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om avslag på propositionen, om ett stärkt straffrättsligt skydd för journalister, hälso- och sjukvårdspersonal samt räddningstjänstpersonal, om ett stärkt straffrättsligt skydd för opinionsbildare m.fl. och om strategiskt arbete mot hot och hat mot opinionsbildare.

Jämför reservation 1 (V), 2 (V), 3 (MP) och 4 (MP).

Propositionen

En särskild straffskärpningsgrund för brott mot den som yrkesmässigt bedrivit journalistik

Regeringen föreslår att en särskild straffskärpningsgrund ska införas i brottsbalken för brott som begåtts mot en person på grund av att han eller hon eller någon närstående yrkesmässigt bedrivit nyhetsförmedling eller annan journalistik.

Regeringen konstaterar att tillgång till information om aktuella händelser i samhället är av central betydelse för den fria åsiktsbildningen. Genom en korrekt och obegränsad nyhetsförmedling får var och en en möjlighet att bilda sig en egen uppfattning i viktiga frågor. Detta förutsätter att personer som är verksamma med att producera och förmedla nyheter, analyser och annan information till medborgarna kan göra det utan att bli utsatta för hot, ofredanden eller andra brottsliga gärningar som påverkar arbetet. Journalisters utsatthet har behandlats i flera utredningar och det har gjorts ett antal studier som visar att journalister som yrkesgrupp utsätts för hot och trakasserier. I en studie uppgav nära två av fem journalister att de under de tre senaste åren hade avstått från att rapportera om ett ämne för att undvika hot eller hat. Nästan varannan journalist uppgav att han eller hon hade anpassat sin rapportering av samma orsak. Regeringen anför att det som kommit fram om att personer som bedriver journalistik på grund av utsatthet överväger att sluta som journalist eller tvekar inför att rapportera om ett visst ämne är oroväckande.

Regeringen anser att brott som begås mot en person på grund av att han eller hon bedrivit journalistik är allvarligare än motsvarande brott utan sådan koppling, eftersom det både direkt och i förlängningen är ett angrepp inte bara mot den enskilda individen utan även mot demokratin som sådan. Detta menar regeringen bör komma till uttryck vid straffvärdebedömningen. Regeringen konstaterar att det under senare år har vidtagits ett antal lagstiftningsåtgärder som har förstärkt det straffrättsliga skyddet mot hot, våld och kränkningar generellt. Exempelvis har straffskalorna för vissa allvarliga våldsbrott, såsom grovt olaga hot, skärpts (prop. 2016/17:108, bet. 2016/17:JuU14, rskr. 2016/17:232). Vidare har straffbestämmelserna om olaga hot, ofredande, grovt förtal och förolämpning förtydligats och moderniserats. Bestämmelsen om olaga hot har även utvidgats så att det är straffbart att hota med fler typer av brottsliga gärningar (prop. 2016/17:222, bet. 2017/18:KU13, rskr. 2017/18:36). Dessa generella åtgärder är av betydelse även för journalister. De ger dock enligt regeringen inte tillräckligt uttryck för det allvar det innebär att ett brott begåtts mot en person på grund av att han eller hon bedrivit journalistik. Enligt regeringen finns det vidare mycket som talar för att angrepp mot journalister är ett växande problem, och därför behövs den aktuella lagstiftningsåtgärden för att åstadkomma ett förstärkt straffrättsligt skydd.

Regeringen delar utredningens bedömning att tillämpningsområdet bör avgränsas till brott mot personer som yrkesmässigt bedrivit nyhetsförmedling eller annan journalistik (SOU 2022:2 s. 289 f.). Det kan enligt regeringen handla om brott mot exempelvis reportrar, korrespondenter, bildjournalister eller ledarskribenter som är verksamma vid ett massmedieföretag eller journalister som arbetar på frilansbasis för sådana företag. Regeringen anser dock att det inte bör vara av avgörande betydelse för straffskärpningsgrundens tillämplighet om en journalist haft ett uppdrag från ett massmedieföretag. Avgörande bör i stället vara om journalisten yrkesmässigt använt sin yttrandefrihet. Det bör enligt regeringen vidare sakna betydelse om det är fråga om journalistik genom tryckt skrift, internet, tv eller radio. Avgränsningen till yrkesmässigt bedriven nyhetsförmedling eller annan journalistik innebär att verksamhet i sociala medier eller på webbplatser utan koppling till massmedieföretag normalt faller utanför tillämpningsområdet.

Ett förstärkt straffrättsligt skydd för utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner

Regeringen konstaterar att utövare av samhällsnyttiga funktioner, dvs. funktioner som är av central betydelse för att samhället ska fungera, i varierande utsträckning utsätts för våld, hot och trakasserier. Det finns ett starkt samhällsintresse av att utövare av dessa funktioner kan utföra sin tjänst utan att bli utsatta för hot, våld eller andra angrepp som påverkar tjänsteutövningen. Konsekvenser av sådana angrepp, såsom att en utövare av en samhällsnyttig funktion på grund av angrepp hindras från att utföra sin

tjänst eller på grund av utsatthet avstår från en viss arbetsuppgift, anser regeringen är mycket allvarliga ur ett samhällsperspektiv. Ett brott som begås mot en person med en samhällsnyttig funktion i hans eller hennes tjänsteutövning är enligt regeringen därmed allvarligare än motsvarande brott utan sådan koppling, eftersom det både direkt och i förlängningen är ett angrepp inte bara mot den enskilda individen utan även mot själva funktionen och i förlängningen mot samhället som sådant. Det finns därför enligt regeringen anledning att se särskilt allvarligt på brott som begås mot utövare av en samhällsnyttig funktion.

Det finns i dag inga särskilda straffbestämmelser som uttryckligen skyddar utövare av samhällsnyttiga funktioner. Däremot kan sådana angrepp vara straffbara enligt de allmänna bestämmelserna i brottsbalken, dvs. genom bestämmelserna om exempelvis misshandel (3 kap. 5 §), olaga hot (4 kap. 5 §), ofredande (4 kap. 7 §) och skadegörelse (12 kap. 1 §). Därutöver finns i 17 kap. bestämmelser om brott mot allmän verksamhet m.m. Bestämmelserna om våld eller hot mot tjänsteman, förgripelse mot tjänsteman och våldsamt motstånd i 17 kap. 1, 2 och 4 §§ straffbelägger gärningar som i huvudsak redan är straffbelagda genom andra bestämmelser. Deras syfte är att ge ett förstärkt straffskydd för åtgärder i myndighetsutövning.

Det finns emellertid flera utövare av samhällsnyttiga funktioner som faller utanför det straffrättsliga skyddet i 17 kap. brottsbalken eftersom de inte alls eller endast i begränsad omfattning ägnar sig åt myndighetsutövning. Regeringen anför att det under senare år visserligen har vidtagits ett antal lagstiftningsåtgärder som har förstärkt det straffrättsliga skyddet mot hot, våld och kränkningar generellt. Exempelvis har straffskalorna för vissa allvarliga våldsbrott, såsom grovt olaga hot, skärpts (se prop. 2016/17:108, bet. 2016/17:JuU14, rskr. 2016/17:232). Vidare har straffbestämmelserna om olaga hot, ofredande, grovt förtal och förolämpning förtydligats och moderniserats. Bestämmelsen om olaga hot har även utvidgats så att det är straffbart att hota med fler typer av brottsliga gärningar (prop. 2016/17:222, bet. 2017/18:KU13, rskr. 2017/18:36). Dessa generella åtgärder är av betydelse även för utövare av samhällsnyttiga funktioner. Regeringen anser dock att ändringarna inte ger tillräckligt uttryck för det allvar som följer av att ett brott begåtts mot en utövare av en samhällsnyttig funktion. Enligt regeringen behövs mot den bakgrunden – inte minst eftersom angrepp mot samhällsnyttiga funktioner är ett vanligt förekommande problem – ytterligare lagstiftningsåtgärder för att åstadkomma ett förstärkt straffrättsligt skydd för utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner.

Regeringen föreslår att det förstärkta straffrättsliga skyddet ska omfatta personal inom hälso- och sjukvården, socialtjänsten, räddningstjänsten och skolan. Regeringen konstaterar att alla dessa yrkesgrupper har samhällsnyttiga funktioner. Av utredningens kartläggning framgår vidare att samtliga dessa yrkeskategorier är särskilt utsatta för bl.a. hot och våld i sin yrkesutövning. Med undantag för bl.a. åtgärder inom den psykiatriska tvångsvården och inom smittskyddsområdet är arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvården som utgör

myndighetsutövning ovanligt. Socialsekreterare har i hög grad myndighetsutövande uppgifter. Inom socialtjänsten finns emellertid även flera yrkesgrupper som inte utövar myndighet. Exempelvis arbetar viss behandlingspersonal med frivillig vård som i regel inte omfattar myndighetsutövning. Ett annat exempel är fältassistenter som arbetar med uppsökande och socialt förebyggande arbete. Inte heller räddningstjänstpersonalens arbete innebär som huvudregel myndighetsutövning. Personal inom skolan utövar till viss del myndighet, t.ex. vid betygsättning eller beslut om tilldelning av plats på en skola, men angrepp som sker mot skolpersonal sträcker sig även utanför myndighetsutövning. Sammanfattningsvis är utsattheten för personal som arbetar inom hälso- och sjukvården, socialtjänsten, räddningstjänsten och skolan i huvudsak inte kopplad till myndighetsutövning. Funktionerna omfattas således endast i begränsad utsträckning av det förstärkta straffrättsliga skyddet i 17 kap. brottsbalken.

Remissynpunkter har lämnats om att andra åtgärder än straffrättsliga kan vara tillräckliga för att minska utsattheten för våld och hot. Regeringen instämmer i att utsattheten kan minskas och skyddet stärkas genom andra åtgärder än straffrättsliga. Arbetsgivaren har ett ansvar för att organisera arbetet så att en trygg arbetsmiljö säkerställs. Gemensamt för funktionerna inom hälso- och sjukvården, socialtjänsten, räddningstjänsten och skolan är emellertid att de har arbetsuppgifter som innefattar stora kontaktytor mot samhället och många möten med människor. Kontakterna kan inte väljas bort utan är en central del av arbetet. Regeringen anför att det innebär att hot, våld och andra angrepp aldrig helt kan förebyggas genom arbetsmiljömässiga åtgärder. Det finns också enligt regeringen anledning att genom lagstiftning särskilt markera allvaret av sådana kränkningar som inte bara utgör ett angrepp mot den som utövar den samhällsnyttiga funktionen utan i förlängningen även mot den samhällsnyttiga funktionen och samhället som sådant.

Ett antal remissinstanser anser att även andra utövare av samhällsnyttiga funktioner bör omfattas av ett förstärkt straffrättsligt skydd. Regeringen instämmer i vad som påpekats om att det finns andra utövare av samhällsnyttiga funktioner som i varierande utsträckning utsätts för våld, hot eller andra angrepp och som inte heller omfattas av det särskilda skydd som gäller vid brott mot myndighetsutövning. Det finns också andra funktioner som har arbetsuppgifter som innefattar direktkontakt med utomstående och som därför löper ökad risk för att utsättas för angrepp. Enligt regeringen ger utredningens kartläggning dock inte tillräckligt stöd för att det finns behov av en utökad kriminalisering för andra än de föreslagna yrkeskategorierna.

Regeringens förslag innebär att straffbestämmelserna om våld eller hot mot tjänsteman och förgripelse mot tjänsteman ska gälla också om någon, på sätt som anges i dessa bestämmelser, förgriper sig mot en utövare av viss samhällsnyttig funktion i hans eller hennes tjänsteutövning. Med utövare av viss samhällsnyttig funktion ska avses hälso- och sjukvårdspersonal, socialtjänstpersonal, räddningstjänstpersonal och utbildningspersonal inom skolväsendet och högskolan.

Skärpt straff för allvarliga brott mot tystnadsplikt

Regeringen anser att allmänheten har ett berättigat krav på att den offentliga verksamheten bedrivs på ett ansvarsfullt och korrekt sätt. Medborgarna ska kunna känna förtroende för att uppgifter som är av sådan karaktär att de enligt lag är att anse som särskilt skyddsvärda inte avslöjas eller utnyttjas på ett olovligt sätt. Bestämmelsen om brott mot tystnadsplikt straffbelägger röjande eller utnyttjande av sådana uppgifter som enligt lag eller annan författning ska hemlighållas, t.ex. uppgifter som förekommer inom sjukvård, socialtjänst eller rättsväsendet. De skadeverkningar som brottet kan ge upphov till är mycket varierande. Regeringen anför att det kan vara fråga om uppgifter vars röjande eller utnyttjande kan innebära allvarlig skada både för enskilda personer och offentlig verksamhet. Allvarliga fall av brott mot tystnadsplikt kan exempelvis handla om röjande eller utnyttjande av hemliga uppgifter om brottsbekämpande verksamhet inom Polismyndigheten. Ett sådant röjande kan påverka myndighetens arbete med att förebygga, förhindra eller upptäcka misstänkt brottslig verksamhet samt arbetet med att utreda och lagföra brott. Allvarliga fall av brott mot tystnadsplikt kan också exempelvis handla om röjande av skyddade personuppgifter med risk för allvarlig skada för enskilda personer.

Enligt regeringens mening kan det finnas fall där den nuvarande straffskalan innebär att det inte är möjligt att döma ut ett straff som fullt ut står i proportion till brottets allvar. Regeringen anser därför att straffskalan för brott mot tystnadsplikt bör skärpas. Regeringen föreslår att maximistraffet för brott mot tystnadsplikt ska höjas från fängelse i ett år till fängelse i två år. Det ska även införas ett grovt brott, grovt brott mot tystnadsplikt, med fängelse i lägst sex månader och högst fyra år i straffskalan. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen kunnat medföra allvarlig skada, avsett ett stort antal uppgifter eller annars varit av särskilt farlig art. För grovt brott mot tystnadsplikt ska det krävas uppsåt.

Ett antal remissinstanser har under remissförfarandet invänt att de föreslagna ändringarna kan medföra negativa effekter för meddelarfriheten. Regeringen bemöter remissinstansernas invändning mot förslaget och anför att eftersom ansvaret för meddelarbrott inte är kopplat till straffskalans utformning begränsar förslaget inte möjligheterna att med stöd av meddelarfriheten lämna uppgifter för offentliggörande i ett grundlagsskyddat medium. Förslaget innebär däremot, enligt regeringen, att uppsåtliga och allvarliga brott mot tystnadsplikt kan bedömas enligt en strängare straffskala. Regeringen framhåller att straffansvar för uppsåtligt brott mot tystnadsplikt förutsätter att uppsåtet omfattar det förhållandet att den röjda uppgiften inte får lämnas ut i det aktuella fallet (prop. 1979/80:2 del A s. 404 och Bäcklund m.fl., Brottsbalken [8 juni 2022, Juno], kommentaren till 20 kap. 3 §). Den röjande ska alltså ha uppsåt som omfattar såväl att han eller hon ska hålla uppgiften hemlig som att han eller hon åsidosätter denna skyldighet. Den föreslagna skärpningen aktualiseras med andra ord inte för den som av oaktsamhet misstar sig på en sekretessreglerings innehåll. Vid en sammantagen

bedömning saknas det enligt regeringen mot den bakgrunden skäl att befara att förslaget kommer att påverka benägenheten att använda sig av den lagstadgade meddelarfriheten.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2023. Regeringen anser inte att det behövs några övergångsbestämmelser.

Tidigare riksdagsbehandling

Riksdagen har tidigare gjort flera tillkännagivanden till regeringen om stärkt straffrättsligt skydd för vissa yrkesgrupper och samhällsviktiga funktioner (bl.a. i bet. 2019/20:JuU8, rskr. 2019/20:43). Dessa tillkännagivanden redovisades av regeringen i budgetpropositionen för 2023 som tillgodosedda och slutbehandlade genom utredningen om en skärpt syn på brott mot journalister och utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner (prop. 2022/23:1 utg.omr. 4, s. 44). Utskottet hade inget att invända mot regeringens bedömning (bet. 2022/23:JuU1 s. 19).

Riksdagen har gjort flera tillkännagivanden till regeringen som tar sikte på starkare straffrättsligt skydd för vård- och omsorgspersonal. Våren 2017 föreslog utskottet ett tillkännagivande till regeringen om att våld mot tjänsteman bör få en egen brottsrubricering där straffet ska vara minst sex månaders fängelse samt att våld eller hot mot personal inom räddningstjänsten och hälso- och sjukvården bör straffas lika hårt som våld eller hot mot polisen (bet. 2016/17:JuU16 s. 51 f.). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:211). Året därpå föreslog utskottet ett tillkännagivande om ett stärkt straffrättsligt skydd för personal inom hälso- och sjukvården och om ett minimistraff på sex månaders fängelse för våld mot personal inom hälso- och sjukvården och andra vitala samhällsfunktioner (bet. 2017/18:JuU14 s. 45 f.). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:240). Våren 2021 föreslog utskottet ytterligare ett tillkännagivande om starkare straffrättsligt skydd för vård- och omsorgspersonal (bet. 2020/21:JuU24 s. 56 f.) Utskottet noterade då att frågan förvisso omfattades av utredningen om ett förstärkt straffrättsligt skydd för vissa samhällsnyttiga funktioner och några andra straffrättsliga frågor, som hade tillsatts i maj 2020. För att säkerställa att utredningen också skulle leda fram till ett förslag som tillgodosåg riksdagens tidigare tillkännagivanden i frågan fanns det enligt utskottet anledning för riksdagen att rikta ännu ett sådant tillkännagivande till regeringen. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2020/21:344).

Våren 2022 föreslog utskottet ett tillkännagivande till regeringen om skärpt straffrättsligt skydd för skolpersonal (bet. 2021/22:JuU23 s. 48 f.). Utskottet uttalade då att det var särskilt angeläget att angrepp mot skolpersonal bedöms strängare än i dag och tillstyrkte motioner med förslag om detta. I samma betänkande avstyrkte utskottet motionsyrkanden om att se över lagstiftning och regelverk om hot och våld mot vård- och omsorgspersonal mot bakgrund

av att dessa i huvudsak tillgodosågs genom utredningen om ett förstärkt straffrättsligt skydd för vissa samhällsnyttiga funktioner och några andra straffrättsliga frågor. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:245).

När det gäller den del av det ovan nämna tillkännagivandet från 2017 om att våld mot tjänsteman bör få en egen brottsrubricering där straffet ska vara minst sex månaders fängelse kan nämnas att riksdagen gjort ytterligare ett tillkännagivande om detta (bet. 2019/20:JuU8 s. 8 f., rskr. 2019/20:43). Av regeringens redovisning i skrivelsen Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2022 (skr. 2022/23:75 s. 53 f.) framgår att regeringen gett en utredare i uppdrag att bl.a., oavsett ställningstagande i sak, lämna författningsförslag som innebär att straffet för våld eller hot mot tjänsteman skärps. Uppdraget ska redovisas senast den 1 januari 2024 (dir. 2023:16).

Regeringens redovisning av riksdagens tillkännagivanden

I propositionen uppger regeringen att de tillkännagivanden som rör ett förstärkt straffrättsligt skydd för vård- och omsorgspersonal (bet. 2020/21:JuU24, rskr. 2020/21:344) och skärpt straffrättsligt skydd för skolpersonal (bet. 2021/22:JuU23, rskr. 2021/22:245) är tillgodosedda genom de lagändringsförslag som lämnas i propositionen. Därmed anser regeringen att dessa tillkännagivanden är slutbehandlade.

När det gäller riksdagens tillkännagivanden om att våld mot tjänsteman bör få en egen brottsrubricering där straffet ska vara minst sex månaders fängelse samt att våld eller hot mot personal inom räddningstjänsten och hälso- och sjukvården bör straffas lika hårt som våld eller hot mot polisen (bet. 2016/17:JuU16, rskr. 2016/17:211) och tillkännagivandet om ett stärkt straffrättsligt skydd för personal inom hälso- och sjukvården och om skärpta straff för våld mot personal inom hälso- och sjukvården och andra vitala samhällsfunktioner (bet. 2017/18:JuU14 punkt 14, rskr. 2017/18:240) anses de endast vara delvis tillgodosedda. Genom propositionen anser regeringen att den del av tillkännagivandet som handlar om att våld eller hot mot personal inom räddningstjänsten och hälso- och sjukvården bör straffas lika hårt som våld eller hot mot polisen är tillgodosett (bet. 2016/17:JuU16, rskr. 2016/17:211) och att den del av det tillkännagivande som därefter nämns och som handlar om ett stärkt straffrättsligt skydd för personal inom hälso- och sjukvården också är tillgodosett (bet. 2017/18:JuU14 punkt 14, rskr. 2017/18:240). När det gäller de återstående delarna, som handlar om våld mot tjänsteman respektive skärpta straff för våld mot personal inom hälso- och sjukvården och andra vitala samhällsfunktioner, avser regeringen att återkomma till riksdagen. Dessa tillkännagivanden är inte slutbehandlade.

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:2392 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 1 yrkas avslag på propositionen. Enligt motionärerna är deras grundinställning

att straffskärpningar inte är det mest lämpliga sättet för att komma till rätta med vare sig hot mot demokratin, arbetsmiljöproblem eller budgetunderskott i välfärden. Samtidigt ställer de sig dock i sak bakom vissa av förslagen i propositionen och vill därför att regeringen återkommer till riksdagen med förslag i dessa delar. Det rör sig om förslag om en särskild straffskärpningsgrund för brott som begåtts mot en person på grund av att han eller hon eller någon närstående yrkesmässigt bedrivit nyhetsförmedling eller annan journalistik (yrkande 2) samt om ett stärkt straffrättsligt skydd dels för hälso- och sjukvårdspersonal som arbetar med akutintag av patienter (yrkande 3), dels för räddningstjänstpersonal (yrkande 4).

I kommittémotion 2022/23:2391 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 1 anförts att den straffskärpningsgrund som föreslås i propositionen har ett för snävt tillämpningsområde. Motionärerna anser att det ska tillsättas en utredning för att se över möjligheterna att utvidga det straffrättsliga skyddet även till opinionsbildare som arbetar inom civilsamhället och till personer som utövar ett frivilligt och ideellt engagemang. I samma motion anförts att hot och hat är ett stort hinder för journalister, föreningslivet och enskilda opinionsbildare som undviker att göra sina röster hörda på grund av risken för att utsättas. Motionärerna begär därför att det ska riktas ett tillkännagivande till regeringen om att arbetet mot hot och hat ska intensifieras (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan har utskottet vid flera tillfällen efterfrågat lagändringar som syftar till att stärka det straffrättsliga skyddet för vissa yrkesgrupper och samhällsviktiga funktioner. Utskottet ser därför positivt på att regeringen nu har överlämnat lagförslag som syftar till detta.

Som motionärerna anför kan utsattheten visserligen minskas och skyddet för utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner stärkas genom andra åtgärder än straffrättsliga. Samtidigt kan hot, våld och andra angrepp aldrig helt förebyggas genom t.ex. arbetsmiljömässiga åtgärder. Det finns också, som regeringen anför, anledning att genom lagstiftning särskilt markera allvaret av sådana kränkningar som inte bara utgör ett angrepp mot den som utövar den samhällsnyttiga funktionen utan i förlängningen även mot den samhällsnyttiga funktionen och samhället som sådant. Utskottet delar därför de bedömningar som görs i propositionen om att det finns ett behov av en särskild straffskärpningsgrund för brott som begåtts mot en person på grund av att han eller hon eller någon närstående yrkesmässigt bedrivit nyhetsförmedling eller annan journalistik liksom ett förstärkt straffrättsligt skydd för utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner.

Utskottet delar vidare regeringens bedömning att straffet för allvarliga fall av brott mot tystnadsplikt behöver skärpas på så sätt att maximistraffet höjs för brott mot tystnadsplikt och det införs ett grovt brott mot tystnadsplikt.

Sammantaget anser utskottet att den föreslagna lagstiftningen har fått en väl avvägd utformning och att riksdagen bör bifalla regeringens förslag. Utskottet avstyrker därmed motion 2022/23:2392 (V) yrkande 1.

Mot bakgrund av att utskottet ställt sig bakom regeringens förslag saknas det anledning för riksdagen att göra några sådana tillkännagivanden som motionärerna efterfrågar i motion 2022/23:2392 (V) yrkandena 2, 3 och 4. Utskottet avstyrker därmed motionsyrkandena.

Utskottet är inte berett att ta några initiativ till att utsträcka skyddet ytterligare så att det, på sätt som efterfrågas i motion 2022/23:2391 (MP) yrkande 1, även skulle omfatta bl.a. opinionsbildare som arbetar inom civilsamhället. Utskottet avstyrker därför yrkandet.

Det har inte heller framkommit några omständigheter som ger utskottet anledning att ställa sig bakom ett sådant tillkännagivande som efterfrågas i motion 2022/23:2391 (MP) yrkande 2 om att arbetet mot hot och hat ska intensifieras. Utskottet avstyrker därför yrkandet.

Avslutningsvis har utskottet inte något att invända mot regeringens redovisning av tillkännagivandena.

Reservationer

1. Regeringens lagförslag, punkt 1 (V)

av Gudrun Nordborg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2392 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 1 och avslår proposition 2022/23:106 punkterna 1–5.

Ställningstagande

Alla människor har rätt att arbeta i en trygg och säker arbetsmiljö som ger yrkesmässig och personlig utveckling, en arbetsmiljö som gör det möjligt att avsluta sitt yrkesliv med bibehållen fysisk och psykisk hälsa. Att människor, ofta i olika människovårdande eller klientnära yrken, utsätts för hot och våld i samband med sin yrkesutövning är inte acceptabelt. För att minimera riskerna för våld och hot i arbetslivet är det nödvändigt att respektive verksamhet har tillräckliga resurser och tillräckligt mycket personal för att förebygga och hantera konfliktsituationer. Vidare är väl inarbetade säkerhetsrutiner och ett kontinuerligt arbetsmiljöarbete av största vikt. Arbetsgivaren har ett ansvar för att ensamarbete i potentiellt hotfulla och våldsamma situationer ska undvikas. Dessvärre har den senaste statsbudgeten medfört kraftiga nedskärningar i skola, vård och omsorg. Det finns även stora brister i arbetsmiljön på svensk arbetsmarknad. För att på allvar förbättra arbetsmiljön krävs betydligt mer, såväl resurser som förändrad lagstiftning.

Jag håller med regeringen om att angrepp mot journalister och mot utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner är ett allvarligt problem. Min grundinställning är dock att straffskärpningar inte är det mest lämpliga sättet för att komma till rätta med vare sig hot mot demokratin, arbetsmiljöproblem eller budgetunderskott i välfärden. Man kan ifrågasätta det rimliga i att ständigt utvidga straffskärpningsbestämmelsen. Regleringen har under senare år kommit att utvidgas till att innehålla en uppräkningslista av allt fler försvarande omständigheter för straffvärdebedömningen av tämligen varierande inriktning. Tillvägagångssättet innebär enligt Lagrådet en risk för att bestämmelsens generella och exemplifierande innebörd kan gå förlorad när allt fler omständigheter särskilt ska pekas ut som generella straffskärpningsgrunder. Regleringen riskerar också att bli svåröverskådlig. Jag instämmer i Lagrådets synpunkter.

Enligt min mening är det ytterst tveksamt om det är rimligt att utvidga våld och hot mot tjänsteman till att gälla skolpersonal. Självfallet är det mycket viktigt att våld och hot mot denna grupp förebyggs och bekämpas och att inträffade brott polisanmäls. Men att arbeta mer förebyggande så att våldsamma och hotfulla situationer uppstår i mindre utsträckning är en mycket bättre väg att gå än att utvidga den aktuella straffbestämmelsen. Utredningens förslag omfattar inte heller utbildningspersonal inom högskolan och jag ifrågasätter därför om beredningskravet är uppfyllt i den delen.

När det gäller förslaget om straffskärpningar för brott mot tystnadsplikt innebär lagförslaget att den redan komplicerade lagstiftningen kring sekretess kommer att bli ännu mer svårtillämpad för de yrkesgrupper som omfattas. Det är enligt min mening av yttersta vikt att meddelarfriheten inte inskränks, något som flera remissinstanser befarar. Jag står därför inte bakom regeringens förslag i denna del.

Jag anser sammanfattningsvis att riksdagen bör avslå regeringens förslag.

2. Stärkt straffrättsligt skydd för journalister, hälso- och sjukvårdspersonal samt räddningstjänstpersonal, punkt 2 (V)

av Gudrun Nordborg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2392 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkandena 2–4.

Ställningstagande

Jag anser, som framgår av reservation 1, att riksdagen bör avslå regeringens förslag. När det gäller några av regeringens förslag anser jag dock att de fyller ett behov.

Jag håller med regeringen om att angrepp mot journalister är ett allvarligt problem och att det inte är acceptabelt att människor, ofta i olika vårdande eller klientnära yrken, utsätts för hot och våld i samband med sin yrkesutövning. Visserligen är olika angrepp på dessa yrkesgrupper redan straffbelagda genom allmänna bestämmelser i brottsbalken, men jag noterar att utsattheten är extra stor i vissa yrkesgrupper. Det kan därför vara rimligt med ett utökat straffrättsligt skydd för de grupper som är särskilt utsatta.

Det är ytterst allvarligt att journalister undviker att bevaka vissa grupper av individer och att skriva om viktiga samhällsfrågor på grund av hot och

trakasserier. Jag står därför bakom förslaget om en särskild straffskärpningsgrund för brott som begåtts mot en person på grund av att han eller hon eller någon närstående yrkesmässigt bedrivit nyhetsförmedling eller annan journalistik. I grunden behöver dock det långsiktiga arbetet med att stärka demokratin för att komma till rätta med problemen intensifieras.

När det gäller hälso- och sjukvårdspersonal är de personalgrupper som arbetar med akutintag av patienter, i likhet med ambulanssjukvårdare, extra utsatta för hot och våld. Detta gäller även personal inom räddningstjänsten. Därför anser jag att även dessa yrkesgrupper bör ges ett starkt straffrättsligt skydd.

Sammanfattningsvis anser jag att regeringen bör återkomma med förslag om en särskild straffskärpningsgrund för brott som begåtts mot en person på grund av att han eller hon eller någon närstående yrkesmässigt bedrivit nyhetsförmedling eller annan journalistik samt om ett starkt straffrättsligt skydd dels för hälso- och sjukvårdspersonal som arbetar med akutintag av patienter, dels för räddningstjänstpersonal.

3. Stärkt straffrättsligt skydd för opinionsbildare m.fl., punkt 3 (MP)

av Rasmus Ling (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2391 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

Ett av propositionens viktiga förslag är att införa en särskild straffskärpningsgrund för brott mot den som yrkesmässigt bedrivit journalistik. Jag anser dock att regeringens förslag har ett alltför snävt tillämpningsområde. Civilsamhället spelar idag en viktig roll när det kommer till opinionsbildning. Uppgiften att utmana, skapa debatt och driva utvecklingen framåt kan vara tuff och många företrädare vittnar om ökat hat och hot. De som vågar stå upp för mänskliga rättigheter och uttalar sig i frågor om till exempel rasism, flyktingfrågor och hbtqi-frågor är särskilt utsatta för hot och hat. Detta riskerar att leda till att människor tystnar och att demokratin och yttrandefriheten skadas. Jag anser därför att det behöver tillsättas en utredning för att se över möjligheterna att utvidga det straffrättsliga skyddet även till opinionsbildare som arbetar inom civilsamhället och till personer som utövar ett frivilligt och ideellt engagemang.

4. Strategiskt arbete mot hot och hat mot opinionsbildare m.fl., punkt 4 (MP)

av Rasmus Ling (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2391 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 2.

Ställningstagande

Hot och hat utgör ett stort hinder för journalister, föreningslivet och enskilda opinionsbildare som undviker att göra sina röster hörda på grund av risken att utsättas. Jag anser därför att det behövs ett samlat strategiskt arbete som kombinerar ett stärkt rättsväsende och stöd till det civila samhället med satsningar på medie- och informationskunnighet, insatser mot desinformation samt krav på de globala plattformsföretagen. Det behövs en ny samlad strategi för ökad motståndskraft mot desinformation och näthat.

Den handlingsplan som tidigare tagits fram av Kulturdepartementet i syfte att motverka hot och hat mot journalister, förtroendevalda och konstnärer bör uppdateras (Till det fria ordets försvar, Ku 17:04). Civilsamhället är en av grundpelarna i den svenska demokratin. På senare tid har vi sett flera exempel på när organisationers arbete ifrågasätts, vilket är en trend som känns igen runt om i Europa. I arbetet med handlingsplanen behöver det därför göras en kartläggning av den aktuella hotbilden mot civilsamhället och det behöver tas fram konkreta åtgärder för att värna och vidga det demokratiska utrymmet. Att involvera civilsamhällets aktörer i det arbetet är av central betydelse.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2022/23:106 Skärpt syn på brott mot journalister och vissa andra samhällsnyttiga funktioner:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1959:590) om gränstullsamarbete med annan stat.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1974:191) om bevakningsföretag.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1975:688) om skydd för viss tjänsteutövning.
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:260) om offentlig anställning.

Följdmotionerna

2022/23:2391 av Jan Riise m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för att se över möjligheterna att utvidga det straffrättsliga skyddet även till opinionsbildare som arbetar inom civilsamhället och till personer som utövar ett frivilligt och ideellt engagemang, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att intensifiera arbetet mot hot och hat och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2392 av Gudrun Nordborg m.fl. (V):

1. Riksdagen avslår proposition 2022/23:106.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om en särskild straffskärpningsgrund för brott som begåtts mot en person på grund av att han eller hon eller någon närstående yrkesmässigt bedrivit nyhetsförmedling eller annan journalistik, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om ett stärkt straffrättsligt skydd för hälso- och sjukvårdspersonal som arbetar med akutintag av patienter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om ett stärkt straffrättsligt skydd för räddningstjänstpersonal och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 17 kap. 5 och 16 §§, 20 kap. 3 § och 29 kap. 2 § brottsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 kap.5 §¹

Vad i 1, 2 och 4 §§ *stadgas skall ock gälla*, om någon på sätt som i nämnda paragrafer sägs förgriper sig mot eller hindrar den, som enligt särskild föreskrift *skall åtnjuta* samma skydd som är förenat med myndighetsutövning eller som är eller har varit kallad att biträda förrättningsman vid åtgärd som omfattas av sådant skydd.

Bestämmelserna i 1, 2 och 4 §§ ska också tillämpas, om någon på sätt som *anges där* förgriper sig mot eller hindrar den som enligt särskild föreskrift *ska ha* samma skydd som är förenat med myndighetsutövning eller *den* som är eller har varit kallad att biträda förrättningsman vid *en* åtgärd som omfattas av sådant skydd.

Bestämmelserna i 1 och 2 §§ ska också tillämpas, om någon på sätt som *anges där* förgriper sig mot en utövare av viss samhällsnyttig funktion i hans eller hennes tjänsteutövning.

Med utövare av viss samhällsnyttig funktion avses

1. hälso- och sjukvårdspersonal,
2. socialtjänstpersonal,
3. räddningstjänstpersonal, och
4. utbildningspersonal inom skolväsendet och högskolan.

16 §²

För försök, förberedelse eller stämpling till grovt våld eller hot mot tjänsteman, grov förgripelse mot tjänsteman, övergrepp i rättssak, grovt övergrepp i rättssak, skyddande av brottsling eller grovt skyddande av brottsling döms det till ansvar enligt 23 kap. Detsamma

För försök, förberedelse eller stämpling till *våld eller hot mot tjänsteman*, grovt våld eller hot mot tjänsteman, grov förgripelse mot tjänsteman, övergrepp i rättssak, grovt övergrepp i rättssak, skyddande av brottsling eller grovt skyddande av brottsling döms det

¹ Senaste lydelse 1975:667.

² Senaste lydelse 2022:792.

gäller för försök eller förberedelse till våld eller hot mot tjänsteman eller till främjande av flykt.

till ansvar enligt 23 kap. Detsamma gäller för försök eller förberedelse till främjande av flykt.

20 kap.

3 §³

Röjer någon uppgift, som han är pliktig att hemlighålla enligt lag eller annan författning eller enligt förordnande eller förbehåll som har meddelats med stöd av lag eller annan författning, eller utnyttjar han olovligen sådan hemlighet, dömes, om ej gärningen eljest är särskilt belagd med straff, för brott mot tystnadsplikt till böter eller fängelse i högst ett år.

Den som av oaktsamhet begår gärning som avses i första stycket, dömes till böter. I ringa fall skall dock ej dömas till ansvar.

Den som röjer en uppgift som han eller hon är skyldig att hemlighålla enligt lag eller annan författning eller enligt förordnande eller förbehåll som har meddelats med stöd av lag eller annan författning, döms, om inte gärningen är belagd med straff enligt någon annan bestämmelse, för brott mot tystnadsplikt till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller den som olovligen utnyttjar sådan hemlighet.

Den som av oaktsamhet begår en gärning som avses i första stycket, döms till böter. Om gärningen är ringa utgör den inte brott.

Om ett brott som avses i första stycket är grovt, döms för grovt brott mot tystnadsplikt till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen kunnat medföra allvarlig skada, avsett ett stort antal uppgifter eller annars varit av särskilt farlig art.

Lydelse enligt prop. 2022/23:53

Föreslagen lydelse

29 kap.

2 §

Som försvärande omständigheter vid bedömningen av straffvärdet ska det, vid sidan av vad som gäller för varje särskild brottstyp, särskilt beaktas

1. om den tilltalade avsett att brottet skulle få allvarligare följder än det faktiskt fått,

2. om den tilltalade visat stor hänsynslöshet,

3. om den tilltalade utnyttjat ett numerärt överläge eller annars utnyttjat någon annans skyddslösa ställning eller svårigheter att värja sig,

4. om den tilltalade utnyttjat sin ställning eller i övrigt missbrukat ett särskilt förtroende,

³ Senaste lydelse 1980:102.

5. om den tilltalade förmått någon annan att medverka till brottet genom tvång, svek eller missbruk av hans eller hennes ungdom, oförstånd eller beroende ställning,

6. om brottet utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form eller systematiskt eller om brottet föregåtts av särskild planering,

7. om ett motiv för brottet varit att kränka en person, en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck eller annan liknande omständighet,

8. om brottet varit ägnat att skada tryggheten och tilliten hos ett barn i dess förhållande till en närstående person,

9. om brottet begåtts mot en person på grund av att han eller hon eller någon närstående innehaft ett uppdrag som förtroendevald i stat, kommun, region, Sametinget eller Europaparlamentet, *eller*

10. om ett motiv för brottet varit att bevara eller återupprätta en persons eller familjs, släkts eller annan liknande grupps heder.

9. om brottet begåtts mot en person på grund av att han eller hon eller någon närstående innehaft ett uppdrag som förtroendevald i stat, kommun, region, Sametinget eller Europaparlamentet,

10. om ett motiv för brottet varit att bevara eller återupprätta en persons eller familjs, släkts eller annan liknande grupps heder, *eller*

11. om brottet begåtts mot en person på grund av att han eller hon eller någon närstående yrkesmässigt bedrivit nyhetsförmedling eller annan journalistik.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2023.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1959:590) om gränstullsamarbete med annan stat

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (1959:590) om gränstullsamarbete med annan stat ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §¹

Tulltjänsteman från den andra staten åtnjuter under utövning här i riket av tulltjänst, som omfattas av gränstullsamarbete, skydd enligt 17 kap. 5 § brottsbalken men skall icke vara underkastad ansvar enligt 20 kap. samma balk.

Har svensk tulltjänsteman eller tjänsteman vid den svenska kustbevakningen, då han i anledning av gränstullsamarbete haft att utöva tulltjänst för den andra staten, begått brott som avses i 20 kap. 1–3 §§ brottsbalken eller eljest gjort sig skyldig till tjänsteförseelse, skall så anses som om han begått brottet eller gjort sig skyldig till förseelsen under utövning av svensk tulltjänst.

En tulltjänsteman från den andra staten har, under sin utövning här i riket av tulltjänst som omfattas av gränstullsamarbete, skydd enligt 17 kap. 5 § första stycket brottsbalken men ska inte vara underkastad ansvar enligt 20 kap. samma balk.

Om en svensk tulltjänsteman eller tjänsteman vid den svenska kustbevakningen, som med anledning av gränstullsamarbete har utövat tulltjänst för den andra staten, har begått brott som avses i 20 kap. 1 eller 3 § brottsbalken eller annars gjort sig skyldig till tjänsteförseelse, ska han eller hon anses ha begått brottet eller gjort sig skyldig till förseelsen under utövning av svensk tulltjänst.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2023.

¹ Senaste lydelse 1988:433.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1974:191) om bevakningsföretag

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1974:191) om bevakningsföretag¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Den som är godkänd för anställning i bevakningsföretag och har till uppgift att utföra bevakningstjänst (väktare) har det skydd som avses i 17 kap. 5 § brottsbalken när han utför sådan tjänst.

7 §

Den som är godkänd för anställning i bevakningsföretag och har till uppgift att utföra bevakningstjänst (väktare) har det skydd som avses i 17 kap. 5 § *första stycket* brottsbalken när han *eller hon* utför sådan tjänst.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2023.

¹ Lagen omtryckt 1989:148.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1975:688) om skydd för viss tjänsteutövning

Härigenom föreskrivs att lagen (1975:688) om skydd för viss tjänsteutövning¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Skydd som avses i 17 kap. 5 § brottsbalken ska tillkomma

1. befattningshavare som handhar säkerhets- eller ordningstjänst vid kanal- eller slussverk eller järnvägsanläggning eller flygplats;

2. den som för försvaret fullgör bevaknings- eller ordningsuppgift och därvid bär uniform eller märke som tydligt utvisar denna uppgift;

3. trafiktjänsteman för vilken bestämmelserna i 4 kap. ordningslagen (1993:1617) gäller enligt vad som sägs i 2 § nämnda kapitel.

Föreslagen lydelse

Skydd som avses i 17 kap. 5 § första stycket brottsbalken ska tillkomma

1. befattningshavare som handhar säkerhets- eller ordningstjänst vid kanal- eller slussverk eller järnvägsanläggning eller flygplats,

2. den som för försvaret fullgör bevaknings- eller ordningsuppgift och bär uniform eller märke som tydligt utvisar denna uppgift,

3. trafiktjänsteman som enligt 4 kap. 2 § ordningslagen (1993:1617) omfattas av bestämmelserna i det kapitlet.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2023.

¹ Senaste lydelse 2010:508.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:260) om offentlig anställning

Härigenom föreskrivs att 22 § lagen (1994:260) om offentlig anställning ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 §¹

Den som är skäligen misstänkt för att i sin anställning ha begått brott ska anmälas till åtal, om misstanken avser

1. följande brott enligt brottsbalken:

a) tagande av muta enligt 10 kap. 5 a §,	
b) grovt tagande av muta enligt 10 kap. 5 c §,	
c) tjänstefel eller grovt tjänstefel enligt 20 kap. 1 § <i>samt</i> ,	c) tjänstefel eller grovt tjänstefel enligt 20 kap. 1 §, <i>eller</i>
d) brott mot tystnadsplikt enligt 20 kap. 3 § första stycket,	d) brott mot tystnadsplikt enligt 20 kap. 3 § första stycket <i>eller grovt brott mot tystnadsplikt enligt 20 kap. 3 § tredje stycket, eller</i>

2. annat brott, om det kan antas föranleda någon annan påföljd än böter.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2023.

¹ Senaste lydelse 2012:302.